

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

сучасних інструментів розвитку креативності, підвищення рівня професійної компетентності, формування навичок ефективної комунікації та командної роботи, розвиток здатності до інноваційної діяльності.

У висновку зазначимо, що прослуханий курс сприяв формуванню особистості, яка здатна до саморозвитку, самовизначення та ефективної діяльності в умовах невизначеності.

Міжнародне підвищення кваліфікації з розвитку креативності є важливим інструментом модернізації освіти та підготовки конкурентоспроможних фахівців в різних галузях господарсько-промислового комплексу, освітніх установ, гуманітарної сфери української державності. Воно забезпечує інтеграцію теоретичних знань і практичних навичок, формує новий тип мислення, орієнтований на інновації та творчість і молодого покоління, і вже сформованих фахівців. Отже, розвиток креативності виступає необхідною умовою успішної реалізації особистості в сучасному світі та важливим чинником сталого розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Zbarska O. Critical Thinking in Higher Education: Scientific Approaches to Evaluation and Assessment. Enhancing analytical skills through evidence-based methods. Part I–II. OZCREDO, 2026. [англ.].
2. Черненко Н. М., Папач О. І. Авторський курс з розвитку критичного мислення, заснований на методиці Ольги Збарської : навч. посіб. Львів–Торунь : Liha-Pres, 2025. 374 с.
3. Федорова І. Концепт холістичної людини у просторі філософського знання. Південно-українські наукові студії : матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих вчених (Одеса, 14–15 грудня 2022 р.). Одеса : Університет Ушинського, 2022. С. 165–169.

ФУРДУЙ Тетяна Іванівна

ІГРОВІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Сутність та психолого-педагогічна природа гри

1. **Інтерактивна сутність ігрового навчання:** Ігрові методи є невіддільною частиною інтерактивних технологій, оскільки вони базуються на постійній, активній взаємодії всіх учасників освітнього процесу (учень–учень, учень–викладач, учень–група) задля спільного вирішення навчальних завдань.

2. **Трансформація позиції суб'єкта:** Впровадження ігрових методів змінює роль здобувача освіти з пасивного об'єкта впливу на активного суб'єкта пізнавальної діяльності, що є базовою вимогою суб'єкт-суб'єктної парадигми сучасної освіти.

3. **Емоційна регуляція та зниження когнітивного бар'єра:** Гра створює сприятливий мікроклімат, знижує рівень тривожності перед можливими помилками («безпечне середовище помилок») та трансформує зовнішній навчальний примус у внутрішню пізнавальну мотивацію.

Функціональний потенціал ігрових методів

4. **Контекстність та принцип «learning by doing»:** Навчальна гра моделює предметний і соціальний зміст майбутньої професійної або життєвої діяльності. Це дозволяє засвоювати знання не у відірваному (абстрактному) вигляді, а в контексті їх практичного застосування.

5. **Розвиток soft skills (м'яких навичок):** Командні ігрові технології (квести, брейн-ринги) виступають ефективним інструментом розвитку навичок колаборації, лідерства, емпатії, гнучкості мислення та ефективної комунікації.

6. **Інтенсифікація аналітичних здібностей:** Ситуаційні та рольові ігри стимулюють критичне мислення, змушуючи учнів оперативно аналізувати інформацію, прораховувати ризики, аргументувати власну позицію та приймати рішення в умовах дефіциту часу чи невизначеності.

Класифікація та дидактичні особливості

7. **Поліфункціональність ігрових методів:** У структурі інтерактивного навчання гра одночасно виконує декілька функцій: дидактичну (засвоєння знань), розвивальну (моторика, психічні процеси), виховну (соціалізація) та терапевтичну (психологічне розвантаження).

8. **Структурна визначеність дидактичної гри:** На відміну від стихійної гри, навчальна гра завжди має жорстку дидактичну структуру: наявність навчальної мети, ігрових правил, системи оцінювання (бали, рівні) та обов'язкового кінцевого результату.

9. **Імітаційне моделювання як вища форма інтеракції:** Ділові та рольові ігри дозволяють відтворювати складні системні процеси (економічні відносини, судові засідання, історичні події), що забезпечує глибоке міждисциплінарне інтегрування знань.

Сучасні тенденції: цифровізація та гейміфікація

10. **Цифрова трансформація ігрових методів:** Сучасний етап розвитку інтерактивних технологій характеризується переходом до цифрових ігрових методів (EdTech, сервіси Kahoot!, Quizizz, вебквести), що розширює просторово-часові межі навчання та підвищує залученість покоління «цифрових аборигенів».

11. **Гейміфікація як системний підхід:** На відміну від епізодичного використання ігор, гейміфікація (ігрофікація) інтегрує ігрові механіки (прогрес-бари, бейджі, лідерборди) у неігровий контекст тривалого освітнього курсу, підтримуючи перманентний інтерес до навчання.

Проблематика та критерії ефективності

12. **Пріоритет рефлексії (дебріфінгу):** Освітня цінність інтерактивної гри остаточно реалізується лише на етапі пост-ігрового обговорення. Без

системного аналізу дій, помилок та емоцій гра втрачає свій дидактичний сенс і перетворюється на чисту розвагу.

13. Проблема дидактичного балансу: Ключовим ризиком ігрових методів є превалювання ігрового компонента (азарту, розважальності) над дидактичною метою. Ефективність технології залежить від уміння педагога втримати баланс між «елементом фану» та академічним результатом.

14. Професійна компетентність фасилітатора: Впровадження ігрових методів вимагає від викладача зміни стилю управління з авторитарного на демократичний. Він стає модератором, ігротехніком та консультантом, що керує процесом приховано (через правила та сценарій).

15. Інклюзивний потенціал технології: Завдяки варіативності ролей та індивідуалізації ігрового темпу, ігрові методи є дієвим інструментом забезпечення інклюзії, дозволяючи залучати до активної взаємодії учнів із різними рівнями підготовки та особливими освітніми потребами.

Список використаних джерел:

1. **Дичківська І. М.** Інноваційні педагогічні технології: підручник. 4-те вид., випр. і допов. Київ: Академвидав, 2019. 304 с. (Розділ про інтерактивні та ігрові технології).
2. **Пометун О. І.** Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ, 2014. 144 с.
3. **Козак А. В.** Використання ігрових методів навчання як засобу активізації пізнавальної діяльності студентів. Інноваційна педагогіка. 2021. Вип. 32. Т. 2. С. 45–49.
4. **Коваль Т. І.** Гейміфікація освіти: теоретичні аспекти та практичний досвід впровадження. Інформаційні технології і засоби навчання. 2020. Т. 76, № 2. С. 12–25.
5. **Мачинська Н. І., Деркач Ю. П.** Особливості застосування рольових та ділових ігор у вищій школі. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2018. № 3. С. 78–86.
6. **Морзе Н. В., Гладун М. А., Дементієвська Н. П.** Гейміфікація в освіті: міф чи реальність? Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 2019. Вип. 6. С. 34–45.
7. **Огієнко О. І.** Інтерактивні технології навчання у сучасній вищій школі: методичний аспект. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2022. Вип. 1 (108). С. 54–63.
8. **Пехота О. М.** Освітні технології: навчально-методичний посібник. Київ: А.С.К., 2004. 256 с. (Класична праця з інтерактивних технологій в Україні).
9. **Сущенко Л. О.** Ігрові технології навчання як засіб формування професійної компетентності майбутніх педагогів. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2020. № 4 (98). С. 112–121.

10. **Kapp K. M.** The Gamification of Learning and Instruction: Game-based Methods and Strategies for Training and Education. San Francisco: Pfeiffer, 2012. 336 p. (Світовий бестселер з теорії гейміфікації).

ХОРИШКО Лілія Сергіївна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ С2 ПОЛІТОЛОГІЯ

В умовах сучасної політичної дійсності формування критичного мислення є важливою умовою забезпечення індивідуальної та колективної стійкості до зростаючого впливу гібридних загроз. На думку Р. Ініса, критичне мислення забезпечує рефлексивний та обґрунтований підхід до визначення змісту діяльності через поєднання творчого та практичного аспектів. Йдеться про генерування креативних ідей, формулювання гіпотез, а також здійснення вибору альтернатив і реалізацію їх на практиці [1]. У Європейській рамці особистих, соціальних та навчальних компетенцій критичне мислення розуміється як здатність оцінювати інформацію для підтвердження аргументованих висновків та розробки інноваційних рішень [2]. Це одна з дев'яти ключових компетенцій, які сприяють розкриттю особистісного потенціалу молоді, підвищуючи рівень адаптивності до сучасних викликів цифровізації та ринку праці.

Критичне мислення виступає інструментом: 1) формування цифрової грамотності, тобто здатності верифікувати різні джерела інформації, визначати рівень достовірності/недостовірності фактів чи суджень; 2) підвищення рівня залученості ініціативи громадськості до прийняття рішень через здійснення раціонального вибору альтернатив; 3) формування когнітивної стійкості до гібридних загроз через розуміння механізмів дезінформації та усвідомлення наслідків їх деструктивного впливу на стабільність функціонування політичних режимів; 4) розширення можливостей використання ресурсного потенціалу професійної аналітики у сфері політичного та публічного управління.

Для здобувачів вищої освіти зі спеціальності С2 Політологія критичне мислення є не лише освітньою компетенцією, але й стратегічним ресурсом професійного зростання. По-перше, йдеться про здатність комплексно використовувати методологічний інструментарій аналізу поточного стану та прогнозування тенденцій розвитку політичних інститутів і процесів крізь призму впливу різних факторів на глобальному, регіональному та національному рівнях. По-друге, про розширення можливостей генерування креативних ідей у розробці практичних рекомендацій для стейкхолдерів щодо розв'язання актуальних суспільно-політичних проблем. По-третє, когнітивна стійкість забезпечує об'єктивність сприйняття та аналізу інформації, мінімізуючи ймовірність маніпулятивного впливу третіх сторін. По-четверте, критичне сприйняття

learning situations as a didactic tool for developing critical thinking of future teachers in leadership pedagogy classes	орієнтовані навчальні ситуації як дидактичний засіб розвитку критичного мислення майбутніх педагогів на заняттях із педвгогіки лідерства	
Liubov Tytarenko Critical thinking and adaptation of government officials under martial law	Титаренко Любов Критичне мислення та адаптація представників органів влади в умовах воєнного стану	363
Viktoriia Tusheva The sociological dimension of research in the context of art education	Тушева Вікторія Аксіологічний вимір дослідницького пошуку у контексті мистецької освіти	366
Larysa Tor The integrated potential of critical thinking, mindfulness practices, and art therapy in shaping psychological resilience.	Тьор Лариса Інтегрований потенціал критичного мислення, практик усвідомленості та арт-терапії у формуванні психологічної стійкості особистості.	369
Tetiana Tiulpa Creative development of children with disabilities as a mechanism of socialization	Тюльна Тетяна Творчий розвиток дітей з обмеженими можливостями здоров'я як механізм соціалізації	372
Inna Fedorova Creativity as a resource for innovative personal development: theory, practice, educational context	Федорова Інна Креативність як ресурс інноваційного розвитку особистості: теорія, практика, освітній контекст	376
Tetyana Furduj Game-based learning methods as a type of interactive technology	Фурдуй Тетяна Ігрові методи навчання як один із видів інтерактивних технологій	379
Liliia Khorishko Peculiarities of the formation of critical thinking among higher education students majoring in political science	Хорішко Лілія Особливості формування критичного мислення здобувачів вищої освіти зі спеціальності с2 політологія	382
Oksana Tsalapova Development of divergent thinking of future primary school teachers in the process of teaching the art educational field	Цалапова Оксана Розвиток дивергентного мислення майбутніх учителів початкових класів у процесі	384